

Сучасні технології під час розслідування кримінальних правопорушень

Роман Перцев,

Центральний округ поліції Ізраїль, м. Рамля, Ізраїль, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9471-2962>,
e-mail: romanpertsev82@gmail.com

Дмитро Тичина,

канд. юрид. наук, Національна академія внутрішніх справ, м. Київ, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9430-6101>, e-mail: ddt0099@gmail.com

Боротьба зі злочинністю вимагає новітніх, комплексних досліджень, тому використання сучасних цифрових технологій під час проведення слідчих (розшукових) дій (зокрема, діяльність слідчого на початковому етапі досудового розслідування) є єдиною, взаємозалежною системою процесуальних дій, спрямованих на виявлення, фіксування, вилучення та дослідження слідів кримінального правопорушення, що визначає спрямованість наступного етапу розслідування.

Ключові слова: кримінальне правопорушення; розслідування; слідчий; слідчі (розшукові) дії; технологія; криміналістична розвідка.

Modern Technologies Used in the Investigation of Crime

Roman Pertsev, Dmytro Tychyna

The fight against crime requires the latest, comprehensive research and the use of the latest digital technologies in the conduct of investigative (detective) actions, and the activities of the investigator at the initial stage of the pre-trial investigation are the only interconnected system of procedural actions aimed at identifying, fixing, seizing and examining traces of a criminal offense, determining the further direction of the next phase of the investigation.

Keywords: criminal offense, investigation, investigator, investigative (detective) actions, technology, forensic intelligence.

Забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування й судового розгляду кримінальних правопорушень неможливо без комплексного використання спеціальних знань у різноманітних формах. У зв'язку з приведенням кримінального процесуального законодавства України у відповідність з міжнародними стандартами та запровадження змагальної моделі судочинства, особливої актуальності набуває переосмислення теоретичних, правових і праксеологічних основ використання сторонами кримінального провадження спеціальних криміналістичних знань і техніко-криміналістичних засобів із метою отримання орієнтувальної та доказової інформації [1].

Однією з вимог до проведення огляду місця події є фотографування території (зокрема, види з повітря), для чого можна застосовувати різні за можливостями і характеристиками безпілотні літальні апарати (далі — БПЛА) [2] або дрони. Вони здатні знімати відео та зображення в реальному часі, передавати їх на віддалений сервер для зберігання та подальшого використання. У такий спосіб криміналістичне картографування не тільки підвищує точність зібраних даних, а й дає змогу поліпшити представлення

цих даних. Компактність, мобільність і висока роздільна здатність відеозображення в реальному часі дає змогу досліджувати значні території за невеликий проміжок часу. Використання БПЛА допомагає мінімізувати «забруднення» сторонніми слідами самого місця події, а також скласти карту і вивчити місце до його відвідування. Застосування різних датчиків і приладів (зокрема, термальних (інфрачервоних) відеокамер) на БПЛА дає змогу побачити те, що не можна побачити неозброєним оком — невидиме теплове випромінювання або відбите об'єктами незалежно від умов видимості та часу доби. Отже, дослідження місцевості з використанням термальних відеокамер може полегшити криміналістам пошук певних предметів на місці події або людей на значній площі або у важкодоступній місцевості.

Представлення тривимірного зображення в залі суду під час судового процесу дає змогу точніше продемонструвати картину місця події та унаочнити всі речові докази, зафіксовані на місці події. Такий підхід зможе вивести криміналістику на новий рівень.

Необхідно впроваджувати технології штучного інтелекту як систематизованої сукупності інформаційних технологій, із застосуванням якої

можна виконувати складні комплексні завдання з використанням наукових методів досліджень і алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, а також створювати та використовувати власні бази знань, моделі ухвалення рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених завдань (ідентифікація підозрюваних, прогнозування девіантної поведінки, розслідування на місцях вчинення кримінального правопорушення, відстеження грошових потоків, захист від фальшивих новин тощо). Використання таких можливостей у роботі правоохоронних органів є практично затребуваним та актуальним [3].

Також в Україні необхідно застосовувати метод криміналістичної розвідки (*Forensic intelligence*) [4] як нового напрямку в криміналістиці, заснованого на обробленні й використанні криміналістичної інформації (криміналістичні бази даних, серійні методи, криміналістичні дані з місця події тощо). За допомогою цього методу як засобу отримання орієнтувальної та доказової інформації за умов правильного інтелектуального оброблення всієї криміналістичної інформації (способів, слідів, часових параметрів, матеріалів відеоспостереження тощо), шляхом об'єднання її розрізаних частин під час розслідування багатоепізодних (серійних) злочинів із метою отримання повної картини повторюваних діянь та визначення зв'язків між місцями скоєних тим самим злочинцем чи групою осіб на основі VideoAnalytics можна втричі швидше визначити потенційне коло підозрюваних, а весь їх не розкритий масив скоротити майже вдвічі.

Наприклад, одним із перших етапів використання криміналістичних даних у розвідувальних цілях у поліції Ізраїлю було застосування автоматичної системи ідентифікації відбитків пальців (*AFIS*) [5] для розкриття серійних кримінальних правопорушень проти власності (квартирних крадіжок). Було виявлено взаємозв'язок між нерозкритими кримінальними правопорушеннями, скоєними протягом року (за допомогою порівняння прихованих відбитків пальців і долонь і відбитків, залишених на місцях кримінальних правопорушень, було визначено більше ніж у 20 випадках). Дані, зібрані на основі ідентифікації *AFIS*, свідчили, що йдеться про одну людину. На основі отриманих даних було проаналізовано поведінку злочинця, і згодом його затримали на місці скоєння

кримінального правопорушення під час спроби злому квартири [5].

Варта уваги також програма *The Next Step*, що дає змогу порівнювати сліди взуття з різних місць скоєння кримінальних правопорушень за зовнішніми ознаками (візерунком слідів), орієнтуючись на геолокацію місця події (порівняння походить від ближчих між собою місць події до більш віддалених), і надає слідчим додаткові дані для розслідування (наприклад, про серійні злочини, даючи змогу виявити той самий слід, залишений на кількох, здавалося б не пов'язаних між собою подіях, навіть якщо сліди знайдено в різних містах або районах), а також збільшує базу даних відбитків взуття з місць кримінальних правопорушень. Кожне нове зображення сліду взуття, отриманого під час огляду місця події, слід заносити у цю базу даних і перевіряти поміж усіх наявних зображень виявлення збігів, навіть за відсутності конкретного підозрюваного. Виявивши збіг, спеціаліст-криміналіст проводитиме попередній аналіз даних (місця та часу скоєння кримінального правопорушення, способу вчинення), після чого оброблені дані передають до відділу розвідки для подальшого оброблення та аналізування [6].

Не можна оминати увагою й створення єдиних національних банків даних ДНК-профілів для ефективної ідентифікації особи злочинця з використанням генетичної інформації, що містять ДНК-профілі, виділені з біологічних слідів й вилучені з місць подій; а також затриманих, підозрюваних і засуджених.

Одним із показових і водночас найбільших банків даних ДНК-профілів є британська база даних *NDNAD (UK National Criminal Intelligence DNA Database)*, створена 1995 р., що містить інформацію про будь-яку особу, затриману чи заарештовану поліцією за підозрою у скоєнні злочину, до пред'явлення обвинувачення. Зразки залишилися в банку даних та не підлягали вилученню, навіть якщо надалі щодо цієї особи справу було припинено через недоведеність. Базу даних ДНК-профілів також використовують для визначення особи невідомих трупів, виявлених на місці злочину, катастроф або бойових дій, а також для ідентифікації особистості (якщо її не визначено), а також біологічних об'єктів, зв'язку їх із місцем злочину або відсіювання біологічних слідів [7].

У Великій Британії спільно з *Motorola* було зроблено:

а) додаток *CSI*, інтегрований до регіональної криміналістичної служби й системи управління та розслідування. Дані про кримінальні правопорушення записують на мобільний планшетний пристрій, за допомогою якого можна роздрукувати пломби з описом вилучених доказів відразу на місці події та наклеїти їх на пакети з речовими доказами; відбитки пальців можуть бути надіслані безпосередньо з місця злочину до відділу дактилоскопії для швидкої ідентифікації підозрюваних. Таку програму можна використовувати для складання звітів про місце вчинення кримінального правопорушення, протоколу огляду місця події;

б) технологія, що дає змогу підключати сканер відбитків пальців до планшета через порт *USB*. Знявши відбитки пальця, пристрій шукає в базах відбитків пальців, зокрема в базах даних *IDENT1* (кримінальні записи) та *IAMS* (імміграційна служба). Це пришвидшує ідентифікування підозрюваних, а також невідомих тіл на місці кримінального правопорушення, адже її можна здійснити менш ніж за 10 с.

Інша програма, *Transforming Forensics* допомогла криміналістичному центру (*RSSS*) Йоркшира розробити власний додаток для прискорення ідентифікації відбитків пальців, за допомогою якої слідчі на місці скоєння кримінального правопорушення можуть надсилати цифрові зображення відбитків пальців з місця події на планшет. Потім зображення відправляють із планшета у відділ дактилоскопії та ідентифікації [8]. Важливість такого нововведення підтверджено під час пандемії, коли *RSSS* змогла дистанційно надавати більшу частину своїх послуг.

Отже, в умовах науково-технічного прогресу, оновлення законодавства й правозастосовної практики техніко-криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних правопорушень у діяльності слідчих та експертних підрозділів набуває особливого значення й потребує впровадження новітніх технологій. Результати такого

дослідження слід спрямувати на вирішення наявних проблем підвищення ефективності техніко-криміналістичних досліджень, від чого залежать швидкість та повнота їх розслідування.

Перелік джерел посилання

1. Арешонков В. В. Теоретичні, правові та практико-криміналістичні засади техніко-криміналістичних досліджень у розслідуванні злочинів : дис. ... докт. юрид. наук. Київ, 2021. 568 с.
2. Al-Samman A. M., Al-Hadhrami T., Al Shami A., Alnajjar F. Research Challenges and Opportunities in Drone Forensics Models. *MDPI Journal*. 2021. № 10 (1519). DOI: 10.3390/electronics10131519 (дата звернення: 26.03.2023).
3. Федоренко О. А., Стрільців О. М., Тарасенко О. С. Використання технологій штучного інтелекту у правоохоронній діяльності: аналіт. огляд. Київ, 2022. 105 с.
4. Forensic Intelligence and Its Application in Public Safety. *Legal Desire Media*. 2020. URL: <https://legaldesire.com/forensic-intelligence-and-its-application-in-public-safety/> (дата звернення: 26.03.2023).
5. Hefetz I., Liptz Y., Vaturi S., Attias D. Use of AFIS for linking scenes of crime. *Forensic Science International*. 2016. № 262. e25–e27. DOI: 10.1016/j.forsciint.2016.03.003 (дата звернення: 26.03.2023).
6. Daniel O., Levi A., Pertsev R. The Next Step — a semi-automatic coding and comparison system for forensic footwear impressions. *Forensic Science International*. 2022. Vol. 337. DOI: 10.1016/j.forsciint.2022.111378 (дата звернення: 26.03.2023).
7. Staley K. The Police National DNA Database: Balancing Crime Detection, Human Rights and Privacy. *GeneWatch UK*. 2005. URL: <http://www.genewatch.org/> (дата звернення: 26.03.2023).
8. Government Events, Digital Policing: Using Mobile Technology in Crime Scene Investigation, Jul 2021. URL: <https://www.governmentevents.co.uk/digital-policing-using-mobile-technology-in-crime-scene-investigation/> (дата звернення: 26.03.2023).